

EL PROJECTE ROURE (I)

En aquest article us vull parlar d'un projecte que vaig començar a barrinar fa un quart de segle, quan estava acabant la carrera de biologia. Us vull parlar del Projecte Roure, un projecte que ha començat a fer-se realitat gràcies al suport de la Fundació Territori i Paisatge de la Caixa de Catalunya. La Fundació Territori i Paisatge té com a objectius l'adquisició i la gestió d'espais d'interès ecològic o paisatgístic, la conservació de la fauna salvatge, la col·laboració en projectes de conservació del patrimoni natural i del paisatge, i la sensibilització i l'educació ambientals.

El Projecte Roure té com a objectiu principal la protecció i l'afavoriment de l'expansió dels boscos de fulla caduca de les zones forestals de clima mediterrani i submediterrani de Catalunya per prevenir-hi els incendis i augmentar-ne el valor ramader i recreatiu i la biodiversitat. Els boscos caducifolis d'aquesta zona de Catalunya són bàsicament rouredes. Com a segon objectiu, el Projecte Roure també vol afavorir els alzinars, que són boscos de fulla persistent. El Projecte Roure es basa en una sèrie de fets que, si es relacionen entre ells, posen de manifest la conveniència d'afavorir, en detriment dels pins, els *planifolis*, els arbres de fulla plana i ampla, com els roures i l'alzina, i fa una sèrie de propostes que us explicaré en un proper article. Els fets esmentats són els següents.

1. Els arbres dominants als boscos catalans de la zona de clima mediterrani són el pi blanc i l'alzina.
2. Els roures (roure martinenc, roure de fulla petita i els seus híbrids), el pi roig i la pinassa dominen als boscos de la zona de clima submediterrani (muntanya mitjana), però, a les zones de clima mediterrani humit i subhumit, els roures, que ocupen preferentment les obagues i les fondalades, poden arribar a ser, si més no, tan abundants com les alzines. La major part de Catalunya i, en particular, tota la Catalunya Central, tenen un clima adequat per als roures.
3. A Catalunya, les pinedes ocupen molta més extensió que els boscos de planifolis com els alzinars i les rouredes.
4. Els pins europeus es moren quan se'ls crema la part aèria, mentre que els roures i les alzines cremats, com la resta de planifolis, acostumen a sobreviure al foc i a rebrotar de soca.
5. Els pins blancs de més de 15-20 anys solen tenir sempre pinyes tancades que s'obren a causa de l'escalfor del foc i alliberen llavors viables (pinyons) que acostumen a germinar després de l'incendi.
6. A l'estiu, quan acostumen a produir-se els incendis, ni els pins rojos ni les pinasses tenen llavors viables i, per tant, la regeneració dels boscos d'aquests pins després del foc només és possible si a la zona cremada que ocupaven abans hi arriben llavors provinents de l'exterior.
7. Els pins contenen resines i essències altament inflamables que no són presents ni en els roures ni en les alzines, ni en cap altre arbre planifoli autòcton.
8. La *inflamabilitat* (facilitat amb què s'inicia el foc) dels boscos de fulla caduca és molt inferior a la dels boscos de pins i inferior a la dels boscos d'alzines.
9. La *combustibilitat* (facilitat amb que es propaga el foc) dels boscos de fulla caduca també és molt inferior a la dels boscos de pins i inferior a la dels boscos d'alzines, sempre que la comparació es faci entre boscos amb una estructura similar.
10. La inflamabilitat i combustibilitat mínimes dels arbres es dona quan el bosc és de fulla caduca, els arbres són grossos i el sotabosc està format predominantment per herbes. En aquest cas, després d'un incendi la part aèria de la majoria dels arbres acostuma a sobreviure.

11. En els boscos mixtos de pins i roures l'alta combustibilitat dels pins fa que, en general, tant la part aèria dels roures com la dels pins es morin quan hi ha un incendi forestal. Es pot dir que els pins actuen com una pira en relació als roures.
12. Les rouredes i alzinars tenen més valor que les pinedes per a l'aprofitament ramader perquè produeixen glans comestibles i altament energètiques, i formen un sòl de més qualitat.
13. Les rouredes i també els alzinars creen sota seu unes condicions ambientals més estables perquè, en general, fan més ombra que les pinedes, són més tancats i, per tant, sota seu les temperatures es mantenen més baixes a l'estiu, hi corre menys el vent i, a causa dels dos fets anteriors, la humitat s'hi manté més alta. Aquests darrers factors, a més de fer disminuir el risc d'incendis, fan que, en general, siguin més valorats des del punt de vista de l'ús recreatiu del bosc.
14. El valor econòmic de les pinedes catalanes és, en general, baix, i no gaire diferent del valor dels alzinars i les rouredes.

Els canvis en la gestió forestal, basats en els fets exposats, que us proposaré en un proper article són una aposta a llarg termini dins l'escala de temps humana, però aquesta aposta s'emmarca del tot dins del concepte de sostenibilitat, perquè representa una actuació sobre la natura en favor de les generacions futures. Fer que en un futur els nostres boscos siguin menys combustibles i menys vulnerables enfront del foc, i més aptes per a l'aprofitament ramader i per a l'esbarjo, hauria de ser un repte per a tothom qui està implicat en la gestió de la natura.

Florenci Vallès i Sala, biòleg